

A JÖVŐ ELKEZDŐDÖTT

A jövő elkezdődött – hirdeti a legnagyobb kormánypart. Ha így van, akkor futurológusnak sem kell lennünk ahhoz, hogy belássuk az utat – vagy legalább annak elejét –, amely a szép új világba vezet. Most induló sorozatunkban először **Eörsi Istvánt** kérdezte a perspektívákról **RÁDAI ESZTER**.

■ Mennyire követte a Fidesz utolsó kongresszusának eseményeit?

– Lukács Györgytől azt tanultam, kétféleképpen lehet szövegeket olvasni: vízszintesen és függőlegesen. E tudósításokat én függőlegesen olvastam. Az egyhangúan önkívületes lelkesedés és az egyhangú öndicséret ugyanis nem nagyon köt le.

■ És a programról, a Fidesz közös jövőnkre vonatkozó ajánlatáról mit gondol?

– Azt a lehető legfüggőlegesebben futottam át, mert – ők tanítottak meg rá – nem szabad elhinni egyetlen szavukat sem. Tehát nem érdekel, milyen programot vizionálnak. Számomra sokkal érdekesebb, amit egy Orbán-interjúban olvastam. Megkérdezték tőle, kivel állna ki szívesebben a választási harcban: Kovács Lászlóval vagy Medgyessy Péterrel. Ő azt válaszolta, nem foglalkozik azzal, hogy a menedzserek melyik ellenfelet választják ki számára. Nos, ezzel a gondolkodásmóddal – amely a politikát a menedzserkedés szintjére szállítja le, vagyis depolitizálja – kezdődik a Fidesz-féle jövő. Ez annyira riasztó, hogy nem is tudok rá szavakat találni.

■ De miért riasztja ez annyira? Ha körülnéz a világbán, sokfelé láthat hasonlót.

– Mert ez a gondolkodásmód mindenre képes. A náci politikát mindennél jobban utálom, és ez a politikai-menedzseri gondolkodás még a náci politikát – mint lehetséges kombinációt – sem zárja ki. Ráadásul ezzel még vitatkozni sem lehet. Miért cáfoljuk állításaikat, ha tudjuk, ők maguk sem gondolják őket komolyan. Politikai hibának tartják, ha valaki komolyan gondol valamit, mert az ilyen végül még képes lesz arra, hogy eszményeiért érdekeket kockáztasson. Komolyan szerintük csak az vehető, hogy legfőbb érték a hatalom,

a befolyás és a pénz. Az Isten, család, haza hármasság jelszava mögött ez a szentháromság uralkodik buksi fejükben. Nagyon egyetértek Herczog Edit szocialista képviselővel, aki szerint a Fidesz számára – akárcsak Berlusconié – a politika: vállalkozás. E kiváló meghatározáshoz csak ennyit teszek hozzá: depolitizált, ideológiamentes vállalkozás. Ám olyan társadalomban, ahol a vállalkozás játékszabályai még nem szilárdultak meg, az efféle politika-üzlet akkor lehet különösen sikeres, ha erőszakkal társul. Mert a létező összes játékszabály felrúgható – és ez is játékszabály –, csak épp azt kell mérlegelni, a haszon több-e ebből, vagy a kár. És mivel a magyar közönség jelentős része számára az erőszak igen csábító – mert mögötte erőt érez és férfiasságot –, többnyire rövid távon haszonnal lehet számolni. Ehhez a szabályfelrúgó játékszabályhoz persze hozzátartozik, hogy hazudni is szabad, rezzenéstelen arccal bármi valótlanságot állítani, ha arra lehet számítani, hogy azt a választók legalább 51 százaléka, ha nem hiszi is el, de szívesen hallja, helyesli. Én persze egy ideológiákban felnőtt nemzedékhez tartozom, és talán ezért is borzadok annyira a posztmodern filozófia ama tételétől, amely szerint nincsenek objektív kritériumaink, melyek alapján különbséget tehetnénk különféle állítások igazságtartalma között. A Fidesz-féle vállalkozói politizálás ezt a lapos posztmodern filozófiát viszi ki a dolgozószobákból az utcára.

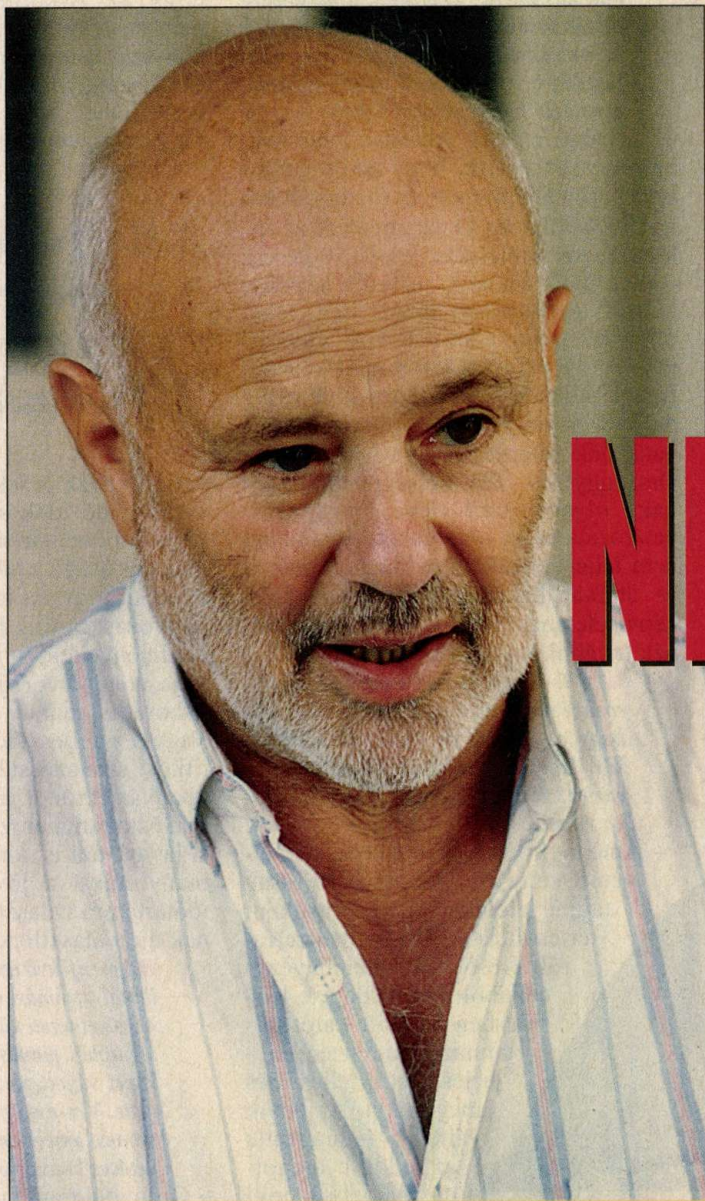
■ Mit gondol, befejeződött-e a Fidesz gazdasági-társadalmi-média hátországnak – az MSZP-ével versenyképes saját klientúrájának – kiépítése? Vagy folytatódna (Tölgyessy kifejezésével) a tsákmányszerző rohamok?

– A Fidesz-világ és a kuncsafti

kör még erőteljesebb kiépítése természetesen folytatódik. Rólam tudható, hogy az MSZP üzleti köreitől is irtódom, de tudomásul kellennem: 30-40 év alatt ez már kialakult, ráadásul mára kombattáns jellegét is elvesztette. Azt is mondhatnám, bizonyos demokratikus konszenzus alapján működik. Tehát, ha valahol valamilyen iszonyatos disznóság derül ki róluk, akkor visszavonulnak, akkor az ÁPV Rt. éléről például leváltják emberüket, aki azután elmegy a magánszférába, valami jó pénzes állásba. De nem rakják be olyan bankba a döntésképtelen vezérigazgató tanácsadójának, amely az ország összes – egyébként versenytárgyalás nélkül elnyert – útépítését finanszírozza. Tehát az MSZP és

klientúrája legalább egy bizonyos illemszabályrendszerhez igazodik, és nem törekszik a másik megsemmisítésére. A Fidesz harcmódorát az jellemzi: aki nem csatlakozik, azt le kell győzni, meg kell alázni, lehetlenné kell tenni, el kell kergetni, és – ami nagyon fontos – közben a látszatra sem kell ügyelni. S nem lehet ebben a törekvésében megfékezni, mert nem zavarják a leleplezések. Hiszen abból indul ki: a leleplezésekre adott erőszakos válasz több embernek imponál, mint ahányat maguk a leleplezések kiábrándítanak. És egyelőre – döbbenetemre – ez a számítás beválik.

■ Visszatérve az ideológiákkal kapcsolatos hiányérzetre, a Fidesz állítólagos ideológiamentes politizálására:

EÖRSI ISTVÁN
A SZÉP ÚJ VILÁGRÓL

mit gondol az erős állammal és a renddel kapcsolatos ígéreteikről és törekvéseikről? És mit gondol az úgynevezett történelmi egyházakat előnyben részesítő politikáról, a keresztény Magyarország víziójáról?

– Most egy lépésnyit látszólag vissza kell vonulnom fenti állításaimhoz képest, mert – igaza lehet –, van azért ideológiájuk, de csak kifelé. Hiszen ezeket az agyrémeket – például hogy az egyházi esküvő önmagában, polgári házasságkötés nélkül is érvényes legyen – nem meggyőződés, nem ideológia diktálja. Így akarják elnyerni maguknak a történelmi egyházak minél hatékonyabb támogatását, és így akarják megnyerni azon vallásos rétegeket, amelyektől szavazatokat remélnek. Ezzel jellemeztem Orbánék vallásosságának akciórádiusát. Ami az erős államot illeti: ha csak szociális, esélyki-egyenlítő szerepének erősítéséről lenne szó, azt helyesebben. De nyilvánvalóan épp fordítva van: az erős állam az ő értelmezésükben a szabadság, például a magánélet szabadságának korlátozását jelenti. Miközben olyan neoliberais gazdaságpolitikát folytatnak, amelynek következtében egyre

ménytelen leszakadottság állapotába, akkor ott az uralkodó erkölcs minden hitelét joggal veszti el, és bármi megtörténhet. Akkor nálunk is úgy kell majd élniük a gazdagoknak, ahogyan azt New Yorkban látjuk a paloták környékén – fegyveres őrök védik a társadalom gazdag kisebbségét, és a nagy többség, amely ezen kívül rekedt, alig várja, hogy kitapossa a belüket. Ez ennek a Fidesz-féle középosztály-erősítő politikának az igazi perspektívája.

■ *De csak akkor, ha nem elég nagy a rend, nem elég erős az állam és rendőrsége – mondják a rendpártiak. S a Fidesz a közbiztonság megerősítését, a bűnözés elleni harc fokozását is igéri.*

– Ez az ígéret annyira cinikusan hangzik, hogy már beszélni sem érdemes róla. Mert ezen minden józanul gondolkodó ember – ha csak nem diktálnak mást az érdekei – átlát. Az erős állam ez esetben azt fogja jelenteni, hogy gyarapodik az az eszköztár, amelynek segítségével a hatalom felléphet a neki nem tetsző emberekkel szemben. Az erős állam rendőrsége nem fogja kivizsgálni azokat az állításokat (ahogyan eddig sem tette), amelyek Pintér belügyminisztert

ben komplex képzésen és foglalkoztatáson alapuló szociális gondoskodási, segítő rendszert alakítunk ki” – ígéri a dokumentum.

– Ma egyetlen politikai erő sincs olyan morális helyzetben, hogy saját érdemeinek felemlegetésével kioktassa a jelenlegi kormánypártokat. És azt is tudom, hogy hihetetlenül bátornak kell lennie annak, aki ezt a rendkívül népszerűtlen politikát vállalja. Az egész modern politikai szisztéma ugyanis csapdában vergődik, hiszen – mivel négyévenként tartják a

Az agyrémeket nem meggyőződés diktálja. Szavazatokat remélnek.

választásokat – nagyon kockázatos olyan reformokba kezdeni, amelyek csak hosszabb távon hozhatnak eredményt. Ez nemcsak a cigánypolitikára érvényes, hanem például az ökológia területére is. Ha ember- és környezetbarát energiapolitikát vezetnének be, de ennek következtében 30 fillérrel megemel-

rimináció segítségével fel kell emelni, mert ez mindenkinek jobb így, addigra rég megbukott az a kormány, amely minderre vállalkozott. Egy tisztességes és a társadalomért felelős pártnak azonban kockáztatnia kell. Közvetlen érdekeink szakadatlanul ellentétbe kerülnek a távolabbiakkal. Ha csak az előbbiekre hallgatunk, elpusztul civilizációnk. Se levegőnk nem marad, sem vízünk, és bőrnk legnagyobb ellensége a nap lesz. A legszegényebbek és legmegalázottabbak pedig egyszer majd beleunak a sorsukba. Nálunk a romáktól várható ilyen fordulat, mert ők alkotják országunkban a legnagyobb olyan közösséget, melynek többsége nemcsak munkáját veszítette el, hanem a reményeit is. Egyszer eljőhet az a pillanat, amikor a folyamat visszafordíthatatlanná válik, és nincs az az erős és rendpárti kormány, amely ura maradhat ennek a helyzetnek. Láttuk, idén is volt egy fekete lázadás Amerikában, s mint mindig, most is rendkívüli megrázkódtatást jelentett az egész társadalom számára, és rettenetes pusztítással járt. Meggyőződésem, ha ez a politika folytatódik, nem is olyan soká mi is eljuthatunk ide.

M SZABAD ELHINNI

mélyebb szakadék választja el az általuk erősíteni kívánt „középosztályt” a szegényektől. A szegényekről leveszik a kezüket, velük történhet bármi, és – bevallottan – csak azokkal törődnek, akik maguk is tesznek (mert képesek rá) valamit saját boldogulásukért. Ilyesmit egyébként először 1987 táján hallottam a televízióban egy Németh Miklós nevű MSZMP KB-titkártól, amikor a bányászok kezdték elveszíteni munkájukat. „Magára vessen – mondta ez az ember –, aki ilyen helyzetbe kerül, miért nem dolgozott jobban.” Ezt én – eltekintve a dolog morális vonatkozásaitól – hihetetlenül rövidlátó politikának tartom. Ha ugyanis egyszer egy nagyon nagy tömeg eljut a re-

hozzák rossz hírbe, ám kivizsgálja azok ügyeit, akik fel akarják fedni a belügyminiszter kártyáit. Az erős állam legerősebb pártja egyetlen olyan parlamenti bizottságot sem tűr meg, amely az ő embereinek ügyében nyomoz. Az erős állam irányítói az adózók pénzét a gazdaság, a kultúra, a propaganda roppant küzdőterein a saját céljaik érdekében használják fel. Az ilyen típusú „erős állam” a kormány kezében mindig az államilag serkentett klientúraépítés és az államilag eltűrt bűnözés segítő eszköze volt.

■ *Mit gondol, ebben a Fidesz vitairata szerint már elkezdődött jövőben hol fog elhelyezkedni és milyen szerepet játszik majd a cigányság? „Integrálásuk érdeké-*

kedne a villany ára, abba a kormány – nemcsak nálunk, a világon mindenütt – belebukna. Ugyanígy van ez a tisztességes, becsületes cigánypolitikával is, amely legkorábban tizenkét év múlva hozna eredményt. Annyi idő alatt talán kialakulna a roma polgárság, megerősödne a roma értelmiség, és a roma fiatalok érzelkelhető számban integrálódhatnak a közigazgatásba és a rendőrségbe. Manapság ha egy roma fiatallopáson érnek, az a vele történeteket fajldözésnek éli át, és a bánásmód miatt sokszor nem is jogtalanul. De ha a rendőrség kötelességében is volnának szép számmal romák, akkor a lopás lopás maradna, és semmi több. De mire nyilvánvalóvá válnék, hogy a romákat a pozitív diszk-

■ *Ezt ma még nehéz elképzelni, hiszen nálunk ez idáig a legradikálisabbnak tartott cigánypolitikusok is emberi jogi alapon politizálnak...*

– Csakhogy egyszer talán lesznek, akik azt gondolják: emberi jogi alapon nem mennek semmire. Mert a kormányok csak a kegyeiket kereső, megvesztegethető és megvásárolható cigánypolitikusokkal hajlandók szóba állni. Tehát mihelyt a cigányság nem bízik tovább saját szervezeteiben, akkor bármi megtörténhet. Aki tehát most a felső középosztályt akarja támogatni az elesettek ellenében, annak tudnia kell: egyúttal arról is dönt, hogy ennek a ma támogatott felső középosztálynak a lakását és autóját holnap fel fogják gyújtani. ■